

Studiewijzer havo aardrijkskunde

Mexico en de Verenigde Staten (T2)

Klas:

Datum: september 2011

Als een les wegens ziekte uitvalt dan kan je zelfstandig door werken.

Zorg voor een groot schrift (A4-formaat) waarin je duidelijke aantekeningen kunt maken en schema's kunt tekenen. Bewaar je aantekeningen goed. Deze heb je de komende jaren in de lessen en voor het Centraal Examen ook weer nodig.

Maak altijd de opgaven met de atlas deze zijn van wezenlijk belang voor het oefenen van de (geografische) vaardigheden.

Leer de begrippen goed. De begrippen zijn de basis voor het verkrijgen van inzicht in de geografische vraagstukken. Dus leer niet alleen de betekenis van de begrippen, maar ook de context waarin de begrippen worden gebruikt.

	Datum	Lesinhoud op vrijdagen een blokkur	Jaaragenda
34		Introductie aardrijkskunde Werken aan lesbrief atlasvaardigheden & de Nederlandse kleding- en schoenen industrie	Ma: opmaat geen les Di: Begin school Wo: eerste lessen
35	29 augustus t/m 4 sept	Geen les	Wo: schoolfotograaf Vrij: weekend weg 11A/B/C na periode
36	5 t/m 11 sept	Werken aan lesbrief de Nederlandse kleding- en schoenen industrie, Toevoegen begrippen primaire, secundaire en tertiaire sector.	Do: tekenen ex. dossier 11V/12H/12V/13V
37	12 t/m 18 sept	Bespreken lesbrief. Uitdelen bundels van de Geo Mexico en de Verenigde Staten §1.1 Kennismaking met het grensgebied Uitleg en maken opdracht 2 HW: blz. 6 t/m 10 lezen van studieboek en onderstrepen.	Toneelweek 11A
38	19 t/m 25 sept	Antwoordenbladen lesbrief. Uitdelen bundels van de Geo <ul style="list-style-type: none"> • Tweetallen uitwisselen opdracht 2&4 • PowerPoint • Maken opdrachten 5,6,8,9,10,11 HW: bovenstaande opdrachten.	Landmeten 10
39	26 t/m 2 okt	Uitdelen antwoordenboeken & studiewijzer <ul style="list-style-type: none"> • Vervolg transitie model • §1.2 Noord-Amerika als handelsblok Opdrachten 12 t/m 15 • PowerPoint 	Do: michaëlaactiedag 12 ^e & 13 ^e klas gewoon les Vrij: 14.15 inhaalmiddag
40	3 t/m 9 okt	Geen klassikale les, maar zelfstandig werken aan:	Toneelweek 11C

		<ul style="list-style-type: none"> • Maken proeftoets hfd. 1 blz. 20 & 21 • Maken uit de gebundelde lesbrieven blz. 19 en 20; onderzoek naar de relatie tussen samenstelling arbeidsverdeling en economische ontwikkeling <p>Atlassen kunnen geleend worden in de mediatheek</p>	
41	10 t/m 16 okt	<p>Hoofdstuk 2 La nueva frontera</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vragen over hoofdstuk 1 en de gemaakte lesbrief bespreken • PowerPoint • §2.1 Maquiladors <p>Maken opdrachten 1 t/m 8 en de samenvattingopdracht.</p>	<p>Do: sportdag 9 t/m 12</p> <p>Vrij: Cafe Chantant 20.00 u</p>
42	17 t/m 23 okt	Herfstvakantie	
43	24 t/m 30 okt	<p>§2.2 De andere kant van de medaille</p> <p>Maken opdrachten 9 t/m, de samenvattingopdracht en slotopdracht.</p>	Vrij: inhaalmiddag 14.15 u
44	31 okt t/m 6 nov	<p>Nieuws in de Pers (opdracht)</p> <p>§3.1 Migratiegeschiedenis</p> <p>PowerPoint over push en pullfactoren</p> <p>Huiswerk voor de les na de toetsweek: opdrachten 3 t/m 6 op blz.37&38 van werkboek</p>	
45	7 t/m 13 nov	<p>Toetsinhoud</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebundelde lesbrieven en woordenlijst • hoofdstuk 1 & 2 van de geo • studiewijzer en lesinhouden 	<p>Toetsweek 9 t/m 13</p> <p>Eindeblok 1</p>
46	14 t/m 20 nov	<p>Migratiegeschiedenis bespreken antwoorden</p> <p>§3.2 De huidige migranten</p> <p>opdrachten 8 t/m 14 maken</p>	
47	21 t/m 27 nov	Nieuwe studiewijzer	<p>Ma: cijfers ingevoerd toetswk</p> <p>Di: rapport verg. 7/10 14.00u</p> <p>Wo: rapport verg.11 14.00u</p> <p>Do: rapport verg. 9/12</p> <p>Vrij: inhaalmiddag 14.15u</p>
48	28 t/m 4 dec		<p>Ma: examenklas verg. 14.15u</p> <p>Di: rapport eruit</p> <p>Wo/Do/Vrij: eindwerkstuk 12H</p>
49	5 t/m 11 dec		<p>Toneelweek 11B</p> <p>Wo: Vakouderavond</p>
50	12 t/m 18 dec		Vrij: inhaalmiddag 14.15u
51	19 t/m 25 dec		Vr kerstviering 13.15u
52	26 dec t/m 6 jan	Kerstvakantie	
1			
2	9 t/m 15 jan		Do: Driekoningen opvoering om 10.30u & 12.30u
3	16 t/m 22 jan		Toetsweek 12H/13V
4	23 t/m 29 jan		Vrij: inhaalmiddag 14.15u

Demografie

Sociale en natuurlijke bevolkingsgroei

Migratie heeft gevolgen voor het aantal inwoners in een bepaald gebied. De toename en afname van de bevolking door migratie wordt **sociale bevolkingsgroei** genoemd. De sociale bevolkingsgroei wordt uitgedrukt in het migratiesaldo. Is het saldo positief, dan neemt het aantal inwoners toe. We spreken dan van een **vestigingsoverschot**. Is het saldo negatief, dan neemt het aantal inwoners juist af en wordt er gesproken van een **vertrekoverschot**.

Behalve de sociale bevolkingsgroei beïnvloedt ook de natuurlijke bevolkingsgroei het inwonertal. **De natuurlijke bevolkingsgroei** is het verschil tussen het aantal geboorten en het aantal sterfgevallen in een bepaald gebied. Wanneer er in een gebied meer geboorten zijn dan sterfgevallen, is er sprake van een **geboorteoverschot**. In sommige gevallen kan het aantal sterfgevallen het aantal geboorten in een jaar overtreffen. Wanneer we de migratie van en naar het buitenland buiten beschouwing laten, zal de bevolking op den duur in omvang afnemen. Er wordt in dit geval gesproken van een **sterfteoverschot**.

De natuurlijke bevolkingsgroei verandert in de tijd. Het **demografisch transitie-model** laat de veranderingen zien

Evenals bij migratie, wordt er bij de natuurlijke bevolkingsgroei een onderscheid gemaakt in absolute en relatieve groei. Dat maakt vergelijkingen tussen gebieden met een verschillend inwonertal mogelijk. Het relatieve geboortecijfer en het sterfecijfer zijn de grootheden die hiervoor gebruikt worden.

Bevolkingsopbouw

Geboorte- en sterfecijfers zijn niet erg geschikt om landen of regio's met elkaar te vergelijken. Ze zijn sterk afhankelijk van de leeftijdsopbouw van een bevolking: de samenstelling van een bevolking naar leeftijdsgroepen. Bij een jonge bevolking zal het geboortecijfer hoger zijn dan bij een sterk vergrijsde bevolking. Het omgekeerde geldt voor het sterfecijfer. De leeftijdsopbouw wordt weergegeven in een **bevolkingsdiagram**. Dat is een weergave van de verdeling van de bevolking naar geslacht en leeftijd in leeftijdsklassen of cohorten van 5 jaar.

Er zijn qua vorm drie soorten bevolkingsdiagrammen te onderscheiden, zie GB53 202H.

- Piramidevorm (GB53 202H2): elke leeftijdsgroep is kleiner dan de voorafgaande bevolkingsgroep. Er is sprake van een jonge, toenemende bevolking. Vooral de bevolkingsdiagrammen van ontwikkelingslanden hebben deze vorm.
- Urnvorm (GB53 202H3): het bevolkingsdiagram heeft steeds kleinere cohorten bij de jongere leeftijdsgroepen. Er is sprake van een afnemende bevolking. Vooral in de West-Europese landen komt dit diagram veel voor.
- Granaatvorm (GB53 202H1): het bevolkingsdiagram laat een slechts zeer geleidelijke afname van jong naar oud zien; Er is sprake van een gelijkblijvend bevolkingsaantal. We spreken dan ook wel van een '**stationaire bevolking**'.

Uit de verschillende vormen van de bevolkingsdiagrammen kun je opmaken dat de natuurlijke bevolkingsgroei door de tijd verandert. Het Nederlandse bevolkingsdiagram had vroeger bijvoorbeeld een piramidevorm en is pas na de Tweede Wereldoorlog via een urnvorm in een granaatvorm veranderd. De bevolking van een gebied maakt dus een bepaalde ontwikkeling door.

De volgende drie factoren zijn van invloed op de veranderingen in de leeftijdsopbouw.

- A Sociaal-culturele factoren: veranderingen in de samenleving kunnen ertoe leiden dat het aantal geboorten afneemt. Afname van de invloed van de kerk, minder sociale controle en op latere leeftijd kinderen krijgen hebben een beperkende invloed gehad op het aantal geboorten. Niet alleen het geboortecijfer, maar ook het sterftecijfer is verlaagd door een sterk verbeterde medische zorg, een verbeterde hygiëne en een betere uitgebalanceerde voeding.
- B Economische factoren: waren kinderen vroeger een economische noodzaak, de laatste dertig jaar is het krijgen van kinderen steeds meer een economische last geworden. Tegenwoordig krijgen mensen kinderen omdat ze dat graag willen en niet meer omdat het moet om het hoofd boven water te houden. Anticonceptie maakt de keuze voor wel of geen kinderen mogelijk. De gezinnen zijn dan ook steeds kleiner geworden. Gezinnen met een of twee kinderen komen nu het meeste voor.
- C Politieke factoren: de politiek kan de geboorten op een bepaalde manier beïnvloeden, in ontwikkelingslanden proberen overheden bijvoorbeeld de explosieve bevolkingsgroei af te remmen door campagne te voeren voor geboortebepanking.

In een bevolkingsdiagram vormende personen van 0 tot 19 jaar en die van 65 jaar en ouder het economisch niet-productieve deel van de bevolking. De verhouding tussen het economisch productieve deel en het economisch niet-productieve deel wordt de **demografische druk** genoemd. Over het algemeen komt het erop neer, dat het economisch productieve deel van de bevolking het economisch niet-productieve deel van de bevolking moet onderhouden. Immers mensen die werken maken het mogelijk dat er voorzieningen zijn voor jongeren en ouderen, zoals onderwijs en bejaardenhuizen. Zijn er weinig werkende mensen ten opzichte van het aantal jongeren en ouderen dan betekent dat de druk op deze groep erg groot zal zijn om de voorzieningen op peil te houden.

De demografische druk van een bevolking kan als volgt worden uitgerekend.

$$\text{demografische druk} = \frac{\text{aantal} < 20 + \text{aantal} > 65}{\text{aantal } 20 - 65} \times 100\%$$

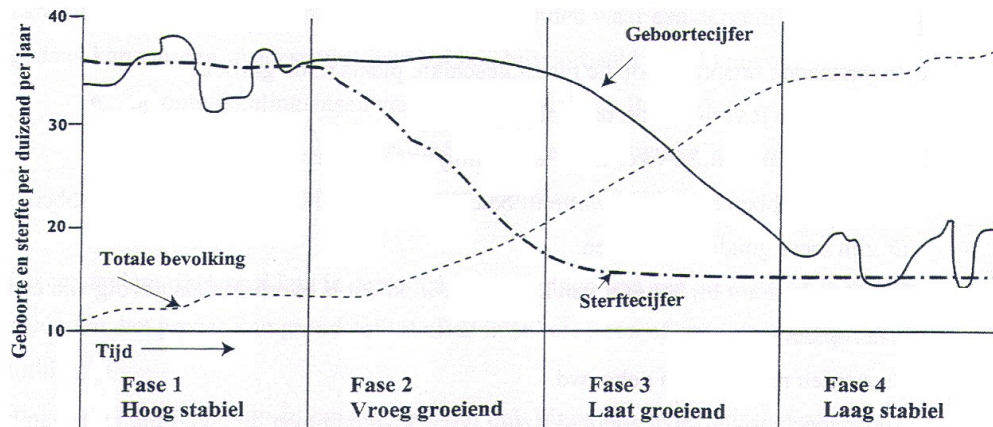
Wanneer de groep van 65 jaar en ouder stijgen, dan is er sprake van **vergrijzing**. Wanneer door vergrijzing het economisch niet-productieve deel van de bevolking groeit, wordt de leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar verhoudingsgewijs kleiner en stijgt de demografische druk. Ook kan de groep van 20 en jonger stijgen, dan is er spraken van **vergroening**.

$$\text{groene druk} = \frac{\text{aantal} < 20}{\text{aantal } 20 - 65} \times 100\%$$

$$\text{grijze druk} = \frac{\text{aantal} > 65}{\text{aantal } 20 - 65} \times 100\%$$

De demografische druk is in een piramide- model of een urnmodel het grootst, omdat daar de niet-productieve bevolking veel groter is dan bij het granaatmodel.

De demografische transitie

		Pre-transitiefase	transitiefase		Post-transitiefase
1 ^e wereldland voor ons Nederland		Agrarische samenleving	Urbanisatie industrialisatie		
3 ^e wereldland					

